

SOCIOLINGÜÍSTICA

1. LINGÜÍSTICA I SOCIOLINGÜÍSTICA

Mentre que la Lingüística s'ocupa de l'estructura de la llengua (fonètica, morfologia, sintaxi, lèxic...), la Sociolingüística se centra en els usos, és a dir, en els comportaments lingüístics dels parlants que s'expressen en una llengua.

2. ÀMBITS I NORMES D'ÚS

Són àmbits d'ús aquelles activitats de la vida quotidiana d'una societat en què una llengua és usada: la família, els mitjans de comunicació, l'escola, el treball i el comerç, la política, l'església, els esports i l'oci en general, la sanitat, etc. Les normes d'ús són les pautes de comportament no escrites que els parlants d'una llengua observen en la seua vida diària. Si no és qüestionen, si s'accepten sense més, per pura rutina, es diu que se segueixen les normes d'ús convencionals. Són els més abundants i no pretenen cap canvi de la situació de la llengua. Si aquest comportament, aquestes pautes, se segueixen després d'una reflexió i el seu ús és plenament conscient, s'anomenen normes d'ús intencionals. Aquests sí que pretenen alterar la situació de la llengua en un moment donat.

Exemples de normes d'ús convencionals:

- Joan parla en valencià a casa. Fora de casa, usa el castellà.
- Joan es diu "Juan" en el seu DNI.
- Als desconeguts, pel carrer, se'ls adreça en castellà. No vol que creguen que és un maleducat.
- Joan deixa un missatge d'eixida en el meu contestador telefònic: "Hola, soy Juan. Ahora no puedo atenderte. Deja tu mensaje después de la señal. Te devolveré la llamada cuando pueda. Adiós."
- Joan trau el seu gosset, Cobi, a passejar. El pobre no para de cridar-li: "Eh, Cobi, ven para aquí." "Cobi, deja en paz esa perra." "Vámonos para casa, Cobi!"
- Joan parla al seu fruiter, paquistanés, en la llengua que usa fora de casa. "El pobre, ya tiene bastante trabajo, con saber una lengua..."

Exemples de normes d'ús intencionals:

- Pere parla en valencià a casa. Ha decidit usar el valencià també fora.
- Pere es diu "Pere" en el seu DNI. Quan sabé que posar-se el nom en valencià era gratis, se'l va traduir de seguida.
- Als desconeguts, pel carrer, se'ls adreça en valencià. Només si li diuen, educadament, que no l'entenen, es passa a una altra llengua.
- Pere té enregistrat en el contestador. "Hola, sóc Pere. Ara no puc atendre't. Deixa el teu missatge després del senyal. Et trucaré quan pugua. Adéu"

-Pere trau el seu gosset, Tirant, a passejar.El pobre no para de cridar-li: "Eh,Tirant, vine cap ací." "Tirant, deixa en pau eixa gossa." "Anem-nos-en cap a casa, Tirant!"

-Pere li parla al fruiter, paquistanés, en valencià. Un dia estigueren parlant i ell li digué "entonces tu hablar valensiano.Si no yo no aprender nunca.De acuerdo,Pera?" Des d'aleshores, "Pera" li parla en valencià. Quan el fruiter no entén alguna cosa, li ho pregunta i, vulgues o no, ja tenen un altre motiu de conversa que no siga el temps. Com que, a més, últimament comenten els resultats del futbol del diumenge, es van fent amics.

Com pots veure, les normes convencionals no exigeixen cap esforç: se segueixen i ja està. No es pretén canviar res. Les altres, les intencionals, exigeixen esforços perquè pretenen canviar els usos lingüístics. Impliquen un cert compromís, però, a la llarga, poden ser gratificants. Tant unes com altres tenen unes causes que les expliquen. La sociolingüística intenta analitzar-les.

3.LA COMUNITAT LINGÜÍSTICA

Una comunitat lingüística és un grup, més o menys gran, de persones que es comuniquen entre elles en una mateixa llengua, encara que siguen de nacions, races o religions diferents. Els seus membres tenen cobertes les seues necessitats vitals sense haver de recórrer a una altra llengua. La comunitat comparteix una varietat estàndard o supradialectal –a vegades, si són molts parlants i estan repartits pel món, més d'una- un sol nom per a l'idioma, una única ortografia i gramàtica (amb variants, naturalment). La gent "viu" en aquesta llengua, vol dir que no pateix la subordinació política a cap altra llengua. Tots els àmbits d'ús tenen aquesta llengua com a vehicle d'expressió.La llengua serveix per progressar en la vida, els parlants que moren són substituïts pels que naixen o pels que, provinents d'una altra comunitat lingüística, vénen a treballar o a viure, i, per tant, s'integren en la nova comunitat lingüística. La seua supervivència està garantida.

Una comunitat lingüística desapareix, òbviament, quan l'idioma deixa de parlar-se.Però això no ocorre de la nit al matí. Com a conseqüència d'una conquesta o d'una colonització, una altra llengua se li superposa i, doncs, els parlants de la primera no poden portar una vida normal sense la llengua superposada, han de ser "bilingües unilaterals". Els de la llengua que mana no necessiten conèixer la llengua del territori, però els altres sí. Comença una etapa de "bilingüisme substitutori", que acabarà amb la desaparició de la llengua més dèbil. Vegem-ho en aquest quadre.

llengua/ nació	orgull lin- güístic	normalitz ació social	cultura	Miass media	Ús prioritari	Bilingüisme	Ús domèstic	sense mass media	aculturaci ó	assimilaci ó dels fills	Vergonya -autoodi	assimilaci ó plena
Lleialtat lingüística							Deserció,autoodi					

Expliquem el quadre per parts.

-Llengua/nació.

La comunitat lingüística manté la llengua perquè és l'idioma d'un poble diferenciat, amb cultura, història, tradicions pròpies. La llengua té un ús públic i domèstic.

-Orgull lingüístic.

Els parlants no se senten superiors a cap altre poble. Però tampoc inferiors. Iguals, simplement.

-Normalització social.

Els pares transmeten la seua llengua als fills. Els qui moren són substituïts pels que naixen o pels que s'integren a la llengua, per motius de treball o altres, provinents d'altres comunitats lingüístiques. L'escola és en aquesta llengua.

-Cultura.

Tant l'alta cultura (literatura, belles arts, cinema, etc) com la cultura popular (cançó, refranys, tradicions) es produeixen en aquesta llengua.

-Mass media

Els mitjans de comunicació escrits audiovisuals són majoritàriament en aquesta llengua.

-Ús prioritari

La llengua és imprescindible per a viure en aquesta comunitat lingüística.

El factor que cohesiona la comunitat lingüística és la lleialtat. O siga, la resistència dels parlants que la llengua es degrade (importància del nom, la gramàtica i el diccionari) per la influència i d'una o més llengües i que la llengua perda parlants o àmbits d'ús.

A partir de la superposició, per conquesta o qualsevol altre factor, s'instaura una etapa de bilingüisme unilateral que portarà a la progressiva extinció de la llengua.

4. EL BILINGÜISME I LA DIGLÒSSIA

Una persona bilingüe és aquell capaç de viure indistintament en dues llengües. O siga, el bilingüe natural "perfecte" sol tenir el pare d'una llengua i la mare d'una altra i passa la meitat del seu temps en el país de la mare i l'altra en el del pare. Així, és capaç de fer el mateix en una llengua i en una altra. Aquest cas, com pots imaginar, és molt teòric. Sovint, el bilingüe viu en un sol país i domina millor una de les dues llengües. Per exemple, una l'escriu millor que l'altra.

Si ja és difícil parlar de persones bilingües, parlar de territoris o països bilingües és molt més complicat. Si es diu que un país és "bilingüe" perquè hi ha dues llengües i cada persona pot viure en la llengua que preferisca, aquest "bilingüisme" té els dies comptats perquè els països solen viure en una sola llengua. Si es diu que un país és "bilingüe" perquè en una regió del país es viu en una llengua i en una regió en una segona llengua, la situació si que és duradora: en realitat, es tracta de dos monolingüismes, de dues llengües oficials, cada una al seu territori. És el cas de Bèlgica: una part del territori parla flamenc i l'altra való.

A vegades s'anomena incorrectament "**bilingüisme**" on hi ha dues llengües i cada persona tria la que vol usar. No hi ha territori marcat per a cada idioma. Això porta sempre a un procés d'extinció de la més dèbil, a un conflicte lingüístic que portarà a la desaparició d'una de les dues.

La **diglòssia** és donada quan hi ha una repartició de funcions entre les dues llengües en conflicte. La primera es caracteritza per la **lleialtat** i la segona per la **deserció**. Aquesta repartició de funcions és duradora i estable, i porta, inexorablement, a la desaparició de la llengua més feble.

5. PLURILINGÜISME I MONOLINGÜISME

Un país plurilingüe és aquell en què, per a viure, s'utilitzen diverses llengües. Un país monolingüe és aquell en què es viu en una sola llengua. Segurament penses que França o Anglaterra són estats monolingües perquè s'hi parla, respectivament, francès i anglès. En canvi, no és així: a França, a més del francès, es parlen l'occità, el bretó, l'èuscar, el català, l'alemany i el cors. A Anglaterra, es parla, a més de l'anglès, el gaèlic i el gal·lès. No has de confondre la llengua **oficial** d'un estat (l'única que s'ensenya obligatòriament a les escoles, que utilitzen massivament els polítics, la majoria de mitjans de comunicació, etc) amb les llengües **reals**, que la gent utilitza en determinades zones del país, encara que no siguin oficials, és a dir, que no tinguen reconeixement oficial.

Anglaterra i França són estats plurilingües amb una sola llengua oficial.

En realitat, a Europa hi ha pocs països monolingües (Islàndia, Portugal...). Alguns, com hem vist (Anglaterra, França, Itàlia, Romania...) són països amb una sola llengua oficial, però altres idiomes d'ús real en algunes zones. Per tant, Europa és un continent plurilingüe, on no totes les llengües tenen el rang d'oficials.

A Espanya, hi ha quatre llengües oficials: l'espanyol o castellà, a tot el país, i l'èuscar, el gallec i el català (que a València anomenem "valencià") en les seues respectives comunitats autònomes.